

Rybicka Sienko Adwokaci
SPÓŁKA PARTNERSKA

Warszawa, dnia 8 sierpnia 2022 r.

Trybunał Konstytucyjny

al. Jana Chrystiana Szucha 12a

00-918 Warszawa

Skarżący:

T A

zastępowany przez:

adw. Beatę Rybicką

wpisaną na listę adwokatów prowadzoną
przez Okręgową Radę Adwokacką
w Warszawie pod nr 3557

adres kancelarii (adres do doręczeń):

Rybicka Sienko Adwokaci Spółka

Partnerska

ul. Górnickiego 3 lok. 10

02-063 Warszawa

Skarga Konstytucyjna

Działając w imieniu T A (zwany dalej jako: „Skarżący”), na podstawie udzielonego mi pełnomocnictwa szczególnego, którego odpis w załączeniu składam, działając na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483) (dalej jako: „Konstytucja” lub „Ustawa zasadnicza”) oraz na podstawie art. 44 i art. 46

ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2393) zaskarżam przepis:

- art. 398²² § 1 k.p.c. w zw. z art. 767⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim wyłącza prawo wniesienia do sądu skargi na orzeczenie referendarza sądowego oddalające skargę na czynności Komornika Sądowego polegające na zajęciu wierzytelności lub zarządzeniu sprzedaży udziałów.

Jednocześnie wnoszę o:

1. stwierdzenie, że art. 398²² § 1 k.p.c. w zw. z art. 767⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zakresie, w jakim wyłącza prawo wniesienia do sądu skargi na orzeczenie referendarza sądowego oddalające skargę na czynności Komornika Sądowego polegające na zajęciu wierzytelności lub zarządzeniu sprzedaży udziałów jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 78 Konstytucji;
2. zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania w tym zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Uzasadnienie

Istotą niniejszej skargi konstytucyjnej jest ocena konstytucyjności przepisów dopuszczających sprawowanie nadzoru przez referendarzy sądowych - zatem organów niebędących sądem - nad Komornikami Sądowymi bez możliwości kontroli tych rozstrzygnięć przez sąd.

I. Stan faktyczny

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym
w W A M prowadzi pod sygn. akt: postępowanie
egzekucyjne przeciwko Skarżącemu T A (dłużnikowi).

W dniu marca 2021 r. Komornik dokonał zajęcia wierzytelności pieniężnej przysługujących Skarżącemu T A od C sp. z o.o. w W

Dowód: zawiadomienie o zajęciu wierzytelności pieniężnej z dnia marca 2021 r.

Zarządzeniem z marca 2021 r., , Komornik zarządził sprzedaż udziałów należących do Skarżącego T A w spółce T sp. z o.o. z siedzibą w B wpisanej do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy w W pod numerem pod nr: .

Dowód: zarządzenie z marca 2021 r.

Dnia marca 2021 r. Skarżący (dłużnik) złożył dwie skargi na ww. czynności Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W w sprawie

Dowód: - odpis skargi z marca 2021 r. wraz z potwierdzeniem nadania;
- odpis skargi z marca 2021 r. wraz z potwierdzeniem nadania

Postanowieniem z lutego 2022 r., sygn. akt: Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w W w : 1. oddalił obie skargi w całości, 2. oddalił wniosek o zawieszenie postępowania egzekucyjnego Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W w sprawie oraz 3. stwierdził brak podstaw do podjęcia czynności nadzorczych w trybie art. 759 § 2 k.p.c.

Dowód: odpis postanowienia z lutego 2022 r., sygn. akt:

Ww. orzeczenie z lutego 2022 r., sygn. akt: , w zakresie pkt 1., jest ostateczne i nie podlega jakimkolwiek zaskarżeniu – nie przysługuje od niego środek odwoławczy.

Jednak z uwagi na obowiązek wyczerpania drogi sądowej i konieczność spełnienia charakteru aktualności naruszenia standardów konstytucyjnych, o którym to obowiązku Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w postanowieniu z dnia 11

lipca 2018 r. sygn. akt: Ts 147/17, stwierdzając, że dla zbadania zgodności z Konstytucją RP przepisów zamykających drogę sądową bądź wykluczających (zdaniem skarżącego) dopuszczalność wniesienia do sądu określonego środka prawnego **konieczne jest uprzednie uzyskanie orzeczenia w przedmiocie odrzucenia niedopuszczalnego z mocy prawa środka**. Dopiero dysponując takim orzeczeniem, skarżący mógłby dochodzić stwierdzenia naruszenia prawa do sądu. Należy zwrócić uwagę na to, że o naruszeniu prawa podmiotowego uzasadniającego wystąpienie ze skargą konstytucyjną można mówić tylko wówczas, gdy spełnia ono kryterium aktualności. W związku z tym konieczne jest wykazanie, że naruszenie ma charakter aktualny, a nie potencjalny. Skarżący w dniu marca 2022 r. złożył niedopuszczalny wniosek o sporządzenie uzasadnienia Referendarza Sądowego z lutego 2022 r. w zakresie pkt 1. tj. w zakresie w jakim oddalono obie skargi.

Dowód: odpis wniosku o sporządzenie uzasadnienia wraz z potwierdzeniem nadania

Postanowieniem z kwietnia 2022 r., sygn. akt: Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym w W odrzucił wniosek o sporządzenie uzasadnienia, wskazując, że przepis art. 328 § 1 k.p.c. stanowi, że pisemne uzasadnienie wyroku sporządza się na wniosek strony o doręczenie wyroku z uzasadnieniem zgłoszony w terminie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku. Zgodnie z art. 328 § 4 k.p.c. sąd odrzuca wniosek niedopuszczalny, spóźniony, nieopłacony lub dotknięty brakami, których nie usunięto mimo wezwania. Do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, jeżeli kodeks nie stanowi inaczej. (art. 361 k.p.c.) Do postanowień referendarza sądowego stosuje się odpowiednio przepisy o postanowieniach sądu. (art. 362¹ k.p.c.) Na podstawie art. 357 § 21 k.p.c. postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie oraz takie postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, które zostały wymienione w treści tego

przepisu. Na podstawie art. 394^{1a}§1 k.p.c. zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, które zostały wymienione w treści tego przepisu. Zgodnie zaś z art. 767⁴ § 1 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie. Na podstawie art. 398²² § 1 k.p.c. na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie.

Dowód: odpis postanowienia z kwietnia 2022 r., sygn. akt:

W związku z powyższym skarżący został pozbawiony prawa do sądu wobec braku możliwości zaskarżenia orzeczenia referendarza sądowego wydanego na skutek skargi na czynności Komornika Sądowego polegające na zajęciu wierzytelności oraz zarządzaniu sprzedażą udziałów w spółce kapitałowej. Nadto, przedmiotowa konstrukcja prawna narusza również zasadę dwuinstancyjności.

II. Udokumentowanie doręczenia orzeczenia

Stosownie do wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 5) OrgTKU wskazuję, że postanowienie Referendarza Sądowego w Sądzie Rejonowym

w W w z kwietnia 2022 r., sygn. akt:

doręczone zostało skarżącemu w dniu 9 maja 2022 r. za pośrednictwem Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych. Doręczenie przez Portal Informacyjny nastąpiło zgodnie z art. 15zsz9 ust. 2 Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2095).

Dowód: wydruk z Portalu Informacji Sądów Powszechnych.

W konsekwencji termin do wniesienia niniejszej skargi konstytucyjnej rozpoczął swój bieg w dniu 9 maja 2022 r.

III. Nadzwyczajne środki zaskarżenia

Stosownie do wymogu określonego w art. 53 ust. 1 pkt 6) OrgTKU wskazuję, że od postanowienia Referendarza Sądowego w Sądzie Rejonowym
w W z kwietnia 2022 r., sygn. akt:
nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

IV. Uzasadnienie zarzutu niekonstytucyjności

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483, dalej jako Konstytucji RP) każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zgodnie zaś z art. 56 ust. 1 Ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2393, dalej jako OrgTKU) wszczęcie postępowania przed Trybunałem następuje na podstawie wniosku, pytania prawnego albo skargi konstytucyjnej uprawnionego podmiotu.

IV.I Wskazanie treści niekonstytucyjnego przepisu oraz jego wykładnia

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z art. 398²² § 1 k.p.c. na orzeczenie referendarza sądowego służy skarga w przypadkach, w których na postanowienie sądu służyłoby zażalenie. Przepis art. 767⁴ § 1 k.p.c. stanowi zaś, że zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie.

Na gruncie postępowania egzekucyjnego wyróżnić można trzy rodzaje zaskarżalnych postanowień sądu i są to:

- 1) postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne (art. 394 § 1 *in principio* w zw. z art. 13 § 2);
- 2) postanowienia wymienione w art. 394 § 1 lub w art. 394^{1a} § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2, tj. niekończące postępowania egzekucyjnego, jeżeli przewidziane w nim przypadki są aktualne w postępowaniu egzekucyjnym;
- 3) postanowienia sądu wymienione w części trzeciej kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu egzekucyjnym.

Odnosząc się do wyżej wymienionego katalogu, wskazać należy, że postanowienia sądu kończące postępowanie egzekucyjne nie są jednoznacznie zdefiniowane ustawowo. W piśmiennictwie można spotkać się z poglądem, że kończącymi postępowanie w sprawie w postępowaniu egzekucyjnym są postanowienia, które kończą całe postępowanie egzekucyjne i po których nie może być już dokonana żadna czynność egzekucyjna (A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach...*, s. 239), bądź też postanowienia, które zamykają drogę do ukończenia postępowania egzekucyjnego (M. Gajewski, *Zaskarżalność postanowień sądowych rozstrzygających skargę na czynności komornika*, „Rejent” 2002/1, s. 70). W piśmiennictwie proponuje się również kryterium rozstrzygające, polegające na ocenie czy po wydaniu takiego postanowienia dokonywane są dalsze czynności w postępowaniu egzekucyjnym, czy też postępowanie egzekucyjne uległo definitywnemu zakończeniu w wyniku uwzględnienia bądź oddalenia skargi na czynność komornika. (O. Marcewicz (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, red. T. Zembrzuski, Warszawa 2020, art. 767⁴). Ergo, jeżeli prowadzone są dalsze czynności egzekucyjne, to nie można uznać, że takie postanowienie sądu kończy postępowanie egzekucyjne.

Przepisy art. 394 § 1 k.p.c. i art. 394^{1a} § 1 k.p.c. stanowią zamknięty katalog postanowień, na które przysługuje zażalenie. Zgodnie z art. 394 § 1 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienia sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie oraz takie postanowienia sądu pierwszej instancji i zarządzenia przewodniczącego, których przedmiotem jest:

- 1) zwrot pisma wniesionego jako pozew, z którego nie wynika żądanie rozpoznania sprawy;

- 2) zwrot pozwu;
- 3) odmowa odrzucenia pozwu;
- 4) przekazanie sprawy sądowi równorzędnemu lub niższemu albo podjęcie postępowania w innym trybie;
- 5) zawieszenie postępowania i odmowa podjęcia zawieszzonego postępowania;
- 6) zwrot kosztów, określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, zwrot opłaty lub obciążenie kosztami sądowymi - jeżeli strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

Natomiast na podstawie art. 394^{1a} §1 k.p.c. zażalenie do innego składu sądu pierwszej instancji przysługuje na postanowienia tego sądu, których przedmiotem jest:

- 1) odmowa zwolnienia od kosztów sądowych lub cofnięcie takiego zwolnienia oraz odmowa ustanowienia adwokata lub radcy prawnego lub ich odwołanie;
- 2) oddalenie opozycji przeciwko wstąpieniu interwenienta ubocznego oraz niedopuszczenie interwenienta do udziału w sprawie wskutek uwzględnienia opozycji;
- 3) rygor natychmiastowej wykonalności;
- 4) wstrzymanie wykonania prawomocnego orzeczenia do czasu rozstrzygnięcia skargi o wznowienie postępowania;
- 5) stwierdzenie prawomocności orzeczenia;
- 6) skazanie świadka, biegłego, strony, jej pełnomocnika oraz osoby trzeciej na grzywnę, zarządzenie przymusowego sprowadzenia i aresztowania świadka oraz odmowa zwolnienia świadka i biegłego od grzywny i świadka od przymusowego sprowadzenia;
- 7) odmowa uzasadnienia orzeczenia oraz jego doręczenia;
- 8) sprostowanie lub wykładnia orzeczenia albo ich odmowa;
- 9) zwrot zaliczki, zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz wynagrodzenie biegłego, mediatora i należności świadka, a także koszty przyznane w nakazie zapłaty, jeżeli nie wniesiono środka zaskarżenia od nakazu;
- 10) oddalenie wniosku o wyłączenie sędziego;
- 11) zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem;
- 12) odrzucenie zażalenia;
- 13) odrzucenie skargi na orzeczenie referendarza sądowego;

14) zatwierdzenie ugody w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów;

15) wstrzymanie wykonania decyzji, w przypadku zawieszenia postępowania, na zgodny wniosek stron zamierzających zawrzeć ugodę w sprawie odwołania do sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

W postępowaniu egzekucyjnym zaskarżeniu podlegają postanowienia takie jak:

- postanowienie o odrzuceniu skargi na czynności komornika (art. 767³ k.p.c.);
- postanowienie w przedmiocie skargi na postanowienie komornika o ukaraniu grzywną (art. 768 k.p.c.);
- postanowienie co do kosztów egzekucji, w tym kosztów poszukiwania majątku dłużnika (art. 770 k.p.c.);
- postanowienie o wydaniu zabezpieczenia (art. 807 k.p.c.);
- postanowienie co do zawieszenia lub umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 828 k.p.c.);
- postanowienie w przedmiocie ograniczenia egzekucji (art. 839 k.p.c.).

Kodeks Postępowania Cywilnego nie przewiduje natomiast zażalenia na postanowienie Sądu dotyczące skargi na czynności Komornika Sądowego takie jak zajęcie wierzytelności czy też zarządzenie sprzedaży udziałów dłużnika w spółce kapitałowej.

Reasumując tę część wyводу, nie budzi wątpliwości, że na postanowienie sądu, które oddała lub uwzględniła skargę na czynności komornika sądowego dotyczące zajęcia wierzytelności lub zarządzenia sprzedaży udziałów, nie przysługuje zażalenie. W konsekwencji oznacza to, że nie ma również możliwości zaskarżenia orzeczenia referendarza sądowego, które oddała lub uwzględniła skargę na powyższe czynności komornika (art. 398²² § 1 k.p.c.).

W ocenie skarżącego ww. powołany przepis art. 398²² § 1 k.p.c. w zw. z art. 767⁴ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. w zakresie w jakim wyłącza prawo wniesienia do sądu skargi na orzeczenie referendarza sądowego wydane na skutek skargi na czynności Komornika Sądowego polegającej na zajęciu wierzytelności lub

zarządzeniu sprzedaży udziałów jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, który stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Ponadto – w ocenie skarżącego - jest niezgodny z art. 78 Konstytucji RP, który stanowi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, a wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa. Powołane wyżej przepisy ustawy zasadniczej zapewniają fundamentalne prawa podmiotowe jednostki – prawo do sądu oraz prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji.

IV.II Powołanie wzorców kontroli wraz z ich wykładnią

Na zagwarantowane w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do sądu składają się: prawo do uruchomienia procedury przed sądem (rozumianym jako organ niezależny, bezstronny i niezawisły), prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, prawo do uzyskania wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd oraz prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

W rozumieniu art. 45 ust. 1 Ustawy zasadniczej pojęcie sprawy oznacza sprawę w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a także kwestii incydentalnej, która związana jest z możliwą ingerencją w sferę podstawowych praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji (por. Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2012 r., sygn. akt: I KZP 26/11).

Zakres stosowania gwarancji zawartych w art. 45 ust. 1 Konstytucji wyznacza, co do zasady, pojęcie „sprawy”. Jak wskazał Trybunał istotne dla kwalifikacji danego stanu jako sprawy w konstytucyjnym znaczeniu jest przede wszystkim, aby zachodziła konieczność władczego rozstrzygnięcia w warunkach niezawisłości, o prawach i wolnościach oznaczonego podmiotu, w sytuacji, która wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia oraz możliwość rozstrzygnięcia przez drugą stronę (por. wyr. TK z 26.4.2005 r., SK 36/03, OTK-A 2005, Nr 4, poz. 40).

Skarga na czynności komornika nie rozpoczyna nowego postępowania (nie wszczyna nowej sprawy egzekucyjnej), ale jest postępowaniem wypadkowym w ramach już toczącego się postępowania. Nie oznacza to jednak, że do postępowania takiego, gwarancje konstytucyjne wyrażone w art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej (prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd) nie mają zastosowania. Konkluzje taką należy wyciągnąć z dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, który oceniał postępowania wypadkowe w odniesieniu do art. 45 ust. 1 Konstytucji. I tak wskazać należy orzeczenia Trybunału – w kwestii dotyczącej wniosku o wyłączenie sędziego (por. wyrok TK z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt: SK 38/09), w kwestii zwolnienia od kosztów sądowych (por. wyrok TK z dnia 31 marca 2009 r., sygn. akt: SK 19/08), czy też w kwestii wniosku o wyłączenie komornika (por. wyrok TK z dnia 12 kwietnia 2012 r., sygn. akt: SK 21/11). We wszystkich tych sprawach Trybunał wskazał, że istotne jest, aby kwestie wypadkowe opatrzone były gwarancjami konstytucyjnymi, chroniącymi przed arbitralnością, bowiem rozstrzygnięcie kwestii wypadkowych wywiera wpływ na przebieg postępowania w sprawie.

Zasadne jest zatem przyjęcie wniosku, że orzeczenia referendarza sądowego, dotyczące nadzoru nad organami egzekucyjnymi również powinny odbywać się z zachowaniem wszelkich gwarancji konstytucyjnych, wyrażonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Można byłoby ewentualnie bronić poglądu, że konstrukcja ustawowa, która nie przewiduje zaskarżenia postanowienia sądu dot. nadzoru nad organami egzekucyjnymi jak np. oddalenie skargi na czynności komornika, uzasadniona jest potrzebą szybkości i sprawności postępowania egzekucyjnego, jednak regulacja ustawowa, która dopuszcza możliwość wydawania ostatecznych decyzji przez referendarza sądowego (zatem organ inny niż sąd) - w ocenie skarżącego - jest nie do pogodzenia z konstytucyjnym prawem do sądu oraz prawem do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji.

Przechodząc dalej, należy rozważyć czy referendarzowi sądowemu, jako urzędnikowi państwowemu, który sprawuje urząd w ramach stosunku pracy,

przysługują przymioty sądu, o którym mowa w powołanym przepisie art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej i czy może zostać on uznany za sąd.

Referendarzowi sądowemu wprawdzie przysługują kompetencje sądu w zakresie powierzonych mu czynności (art. 47¹ k.p.c.), jednak nie oznacza to, że decyzje referendarza nie podlegają jakimkolwiek nadzorowi sądowemu.

Referendarz sądowy niewątpliwie nie jest sądem w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji i nie sprawuje wymiaru sprawiedliwości - tak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 1 grudnia 2008 r., sygn. akt: P 54/07 *niewątpliwie, jak słusznie zauważa sąd pytający, nie była to instancja sądowa, gdyż referendarz sądowy nie posiada przymiotu niezawisłości i nie jest sądem w rozumieniu art. 45 Konstytucji*. Ugruntowany jest już w orzecznictwie pogląd, że referendarz sądowy nie może zostać uznany za sąd w rozumieniu konstytucyjnym (por. wyrok TK z dnia 13 marca 2012 r., sygn. akt: P 39/10).

Trybunał Konstytucyjny wypowiadał się już na temat możliwości przekazywania poszczególnych kompetencji z zakresu ochrony prawnej organom pozasądowym. Za każdym razem zaznaczał, że istotne jest to, aby ostateczne rozstrzygnięcie należało do sądu - jako organu sprawującego wymiar sprawiedliwości. W wyroku z dnia 12 maja 2011 r., sygn. akt: P 38/08 Trybunał wskazał, że *Konstytucja nie zabrania ustawodawcy podjąć decyzji o zaangażowaniu urzędnika sądowego w rozstrzygnięcie sporu o prawo. Na poziomie konstytucyjnym nie uregulowano bowiem bezpośrednio zagadnienia liczby organów prowadzących postępowanie mające na celu rozstrzygnięcie sprawy i nie zakazuje się w sposób generalny ani rozdzielania czynności podejmowanych w celu rozpatrzenia sprawy między różne organy władzy publicznej, ani różnicowania zasad postępowania dla poszczególnych organów. **Z perspektywy konstytucyjnej istotne jest, aby ostateczne i wiążące rozstrzygnięcie sprawy należało do sądu sprawującego wymiar sprawiedliwości.** Beneficjent konstytucyjnego prawa do sądu musi mieć zagwarantowaną proceduralną możliwość przekazania sprawy do właściwego, niezależnego, bezstronnego i niezawisłego sądu. Postępowanie sądowe w tym ujęciu może stanowić „kontynuację” postępowania toczącego się przed urzędnikiem sądowym, w tym sensie, że sąd rozpozna merytorycznie „sprawę” i rozstrzygnie o*

prawach, które wcześniej stały się przedmiotem rozstrzygnięcia konkretnego urzędnika.

Skoro referendarz sądowy nie może zostać uznany za sąd, to wszelkie jego orzeczenia powinny podlegać kontroli sądu. Orzeczenia referendarzy sądowych w przedmiocie skarg na czynności komornika dotyczą bezpośrednio praw i obowiązków stron. Czynności komornika dotyczą przecież niejednokrotnie żywotnych interesów stron postępowania, a przede wszystkim dłużników. Orzeczenia te mogą zatem powodować skutki niemożliwe do odwrócenia, jak np. zarządzenie sprzedaży poszczególnych składników majątku dłużnika. Natomiast aktualna konstrukcja przepisów pozbawia stronę możliwości zainicjowania kontroli tych czynności przez sąd (instancję sądową) w ramach nadzoru sprawowanego nad komornikami sądowymi.

Z prawem do sądu nieodłącznie wiąże się prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji, wyrażone w art. 78 Konstytucji. Przepis ten stanowi, że każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, natomiast wyjątki od tej zasady oraz tryb zaskarżania określa ustawa.

Wszelkie odstępstwo od reguły wyznaczonej treścią normatywną art. 78 Konstytucji w każdym razie powinno być podyktowane szczególnymi okolicznościami, które usprawiedliwiałyby pozbawienie strony postępowania środka odwoławczego (por. wyr. TK z dnia 12 czerwca 2002 r., sygn. akt: P 13/01). Trudno jest doszukiwać się jakiegokolwiek uzasadnienia w wyłączeniu możliwości zaskarżenia orzeczenia referendarza sądowego w przedmiocie skargi na czynności komornika. Pozbawia to przecież stronę możliwości oddania pod kontrolę sądu prawidłowości tych czynności.

Skarga na czynności komornika jest instrumentem nadzoru judykacyjnego nad komornikiem. Postępowanie toczące się w wyniku jej wniesienia jest postępowaniem skierowanym przeciwko konkretnemu rozstrzygnięciu lub zaniechaniu komornika. Kolejnym celem realizowanym przez wniesienie skargi jest udzielenie ochrony prawnej wierzycielowi, dłużnikowi lub osobie trzeciej, dotkniętej skutkami egzekucji.

Ponadto skarga na czynności komornika jest podstawowym środkiem prawnym, który pozwala stronie na skierowanie sprawy do sądu. Tylko w ten sposób możliwa jest kontrola sądowa czynności podjętych przez komornika sądowego. Czynności te są niewątpliwie bardzo szerokie i niejednokrotnie dotyczą fundamentalnych praw stron, które to prawa chronione są na poziomie konstytucyjnym – np. prawo własności dłużnika lub prawo do wykonania wyroku sądowego wierzyciela.

Komornik, stosując przymus państwowy, podejmuje zatem szereg działań, które wkraczają w sferę praw i wolności osobistych. W konsekwencji, wobec tak istotnych czynności wykonywanych przez komornika, niezbędne jest zagwarantowanie kontroli sądowej. To właśnie skarga na czynności komornika jest podstawowym środkiem nadzoru nad czynnościami egzekucyjnymi. Jest to jedyna droga prawna do kontroli tych czynności przez sąd.

IV.III Określenie problemu konstytucyjnego i zarzutu niekonstytucyjności

W ocenie skarżącego, strony postępowania egzekucyjnego – niezależnie od tego czy referendarz sądowy uwzględnił skargę na czynności komornika czy ją oddalił – powinny mieć możliwość poddania tej czynności kontroli sądowej, bowiem obecne uregulowanie powoduje sytuację, w której dwa organy pozasądowe (komornik i referendarz sądowy) dokonują czynności, które nie podlegają żadnej kontroli w instancji sądowej. W konsekwencji sytuacja taka – w ocenie Skarżącego - jest nie do pogodzenia z gwarancjami konstytucyjnymi wyrażonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w art. 78 Konstytucji.

IV.IV Argumenty popierające zarzut niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów

Zdaniem Skarżącego, o czym była już mowa wcześniej, konstrukcja ustawowa, która nie przewiduje możliwości zaskarżenia orzeczenia Referendarza Sądowego oddalającego skargę na czynności komornika sądowego jest nie do pogodzenia z gwarancjami konstytucyjnymi wyrażonymi w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz w art. 78 Konstytucji.

